

De nieuwe crematie-regeling

Bij de Tweede Kamer is onlangs weer een wetsontwerp ingediend over de crematie. Zoals men misschien weet is de crematie in ons land jarenlang een ongeoorloofde praktijk geweest. Men tolereerde een beperkte crematiemogelijkheid, maar de lijkverbranding als zodanig had geen enkele wettelijke basis. Een onbevredigende situatie. Gelukkig kwam in de toestand een paar jaar geleden verandering door wijziging van de oude begrafeniswet. Dat was, zoals U zich zult herinneren, al een hele oude wet en het werd tijd dat daar eens verandering in kwam. Die verandering is er dus gekomen. En van dat ogenblik af was onder bepaalde voorwaarden crematie wettelijk toegestaan. Wel werd het voorbehoud gemaakt, dat de overledene uitdrukkelijk de wens tot het verbranden van zijn lijk moest hebben kenbaar gemaakt. Anders gezegd: de begrafenis bleef regel, de crematie werd uitzondering. Het ligt voor de hand, dat men in humanistische kring daar nogal wat bezwaren tegen had. Naar humanistisch oordeel bestaat er voor een achterstelling van de crematie ten opzichte van begraving geen enkele rechtvaardiging. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat alle humanisten voorstanders van cremeren zijn. Zij vinden het een kwestie van persoonlijke voorkeur of iemand zich na zijn dood wil laten verbranden of begraven. Verschillende humanisten zullen daar verschillend over denken. Maar zij zijn het er allemaal over eens, dat geen discriminatie tegenover de crematie mag worden toegepast op grond van de overweging van vele christenen, dat de christelijke praktijk de begrafenis zou voorschrijven. Daar zullen zij zich tegen blijven verzetten. En zij hebben dan ook na de aanvaarding van de nieuwe wet de nodige moeilijkheden in de praktijk voorspeld.

Nu zijn die moeilijkheden inderdaad niet uitgebleven.

En in Mens en Wereld, twee-wekelijks orgaan van het Humanistisch Verbond, zijn dan ook weleens dergelijke moeilijkheden opgesomd. Zo constateerde men in dit blad, het is nu al weer meer dan een jaar geleden, het volgende:

„De begrafeniswet in haar huidige vorm wordt met een strengheid en een formalisme toegepast, die grove onrechtvaardigheden oproepen voor hen, die zich niet op de meest formele wijze aan de wet hebben gehouden of zich daaraan — door verschillende omstandigheden — niet konden houden. Het komt voor, dat aan mensen, die hun gehele leven lang de wens hebben gekoesterd na hun dood gecremeerd te worden, de vervulling van hun wens wordt onthouden omdat zij na het tot standkomen van de nieuwe begrafeniswet door lichamelijke of geestelijke moeilijkheden niet meer in staat waren in een „door de erflater geheel geschreven, gedagtekend stuk” die wens vast te leggen. En buitenlanders, die uiteraard niet in staat waren een codicil op te maken, die in het overgrote deel van de gevallen nimmer zullen hebben geweten dat een dergelijk papier in Nederland vereist wordt om crematie mogelijk te maken; hun ontzegt men in ons vrije land het recht op crematie, zelfs als zij in hun vaderland uitdrukkelijk daartoe de wens hebben kenbaar gemaakt.”

Tot zover dit citaat. En in Mens en Wereld wordt dan een aantal voorbeelden opgesomd om de juistheid van de zoëven aangehaalde stellingen te bewijzen.

Gelukkig heeft de regering zich dus thans gehaast om een aantal wijzigingen in de wet voor te stellen, waardoor in sommige gevallen de mogelijkheid van crematie iets gemakkelijker wordt.

Men vergisse zich niet: het nieuwe wetsontwerp beoogt geenszins de discriminatie tussen cremeren en begraven weg te nemen. De begrafenis blijft regel, de crematie uitzondering. Maar de regeling wordt wel wat soepeler. Hoewel dus het nieuwe ontwerp voor de humanisten even onverteerbaar blijft als de geldende regeling, zijn zij toch wel erkentelijk voor pogingen tot verbetering van onbevredigend gebleken toestanden. In de eerste plaats geldt dit voor de afschaffing van het zogenaamde codicil, noodzakelijk om van zijn voorkeur voor crematie te doen

blijken. In het vervolg zal een eenvoudige persoonlijk geschreven en ondertekende verklaring voldoende zijn om zijn wensen in dit opzicht kenbaar te maken. Daarnaast zijn er andere verbeteringen. Voor de vreemdelingen wordt het wat gemakkelijker gemaakt. Zij kunnen onder bepaalde voorwaarden zonder verklaring volstaan. Voor hen, die de leeftijd van achttien jaar juist hebben bereikt komt er een soort overgangperiode. En zij, die op grond van hun geestvermogens absoluut niet in staat mogen worden geacht hun wensen kenbaar te maken, kunnen toch gecremeerd worden. Evenals zij, die door welke omstandigheden ook, verzuimd hebben een schriftelijke verklaring op te stellen doch wier wens om zich te laten cremieren vaststond. In het laatste geval kan de rechter een beslissing nemen.

Nogmaals, ik wil hier graag waardering uitspreken voor deze en nog enkele andere tegemoetkomingen aan hen, die voorstanders van crematie zijn. Maar de discriminatie blijft bestaan. En ook inzage van het nieuwe wetsontwerp doet niet af aan onze onverzwakte overtuiging, dat elke regeling op het gebied van de lijkbezorging onbevredigend blijft zolang begraven rechtens voorrang boven verbranden wordt gegeven.

Maar er moet mij nog iets van het hart. Zelfs indien men zich bij die discriminatie voorlopig neerlegt blijft de nieuwe voorgestelde regeling onbevredigend. De discriminatie ontstond als gevolg van een compromis in onze volksvertegenwoordiging. De meerderheid van de Staten-Generaal stond op het standpunt, dat crematie slechts kan worden toegelaten indien de overledene daartoe de wens uitdrukkelijk kenbaar maakte. Maar als dat zo is, waarom dan de president van de rechtbank ingeschakeld voor een kind, dat in een inrichting vertoeft, waar men afkerig van crematie is? Ten aanzien van een kind beslissen namelijk de ouders of de voogd over al dan niet cremeren. Maar als het kind nu in een inrichting of huisgezin vertoeft, waar men van de crematie niets moet hebben, wordt dit beslissingsrecht aan de ouders ontnomen. Dit is ernstiger dan men op het eerste gezicht zou denken. Het zijn namelijk niet altijd de ouders, die het opvoedingsmilieu van hun kind bepalen. Er kunnen allerlei omstandigheden zich voordoen, waardoor een kind in een inrichting komt te verkeren waar men van crematie niets moet hebben. Ik hoef dat niet nader toe te lichten. En dan zou dus aan het recht van de ouders op een vrije en achtbare beslissing mogen worden getornd! Dit is wel een heel vreemde consequentie van de wet. Men mag immers de gevoelens van de opvoedingsgemeenschap van het kind niet hoger aanslaan dan die van de ouders. Temeer niet omdat de crematie toch niet ter plaatse maar elders wordt voltrokken. Het stelsel van de wet zou tot gevolg kunnen hebben, dat voorstanders van crematie een „zwarte” lijst gaan aanleggen en publiceren van inrichtingen en gezinnen, waar men van de crematie niets moet hebben. Ook dan zijn nog niet alle moeilijkheden overwonnen, maar het zou te betreuren zijn indien het zover moest komen!

Er zijn andere bezwaren te zien in het nieuwe wetsontwerp. Evenmin in overeenstemming met het standpunt van de meerderheid in de volksvertegenwoordiging is immers, dat iedere gemeente wel minstens één algemene begraafplaats moet hebben, maar dat provincies, gemeenten of andere openbare lichamen zelfs niet eens mogen deelnemen of steun verlenen aan de oprichting of het in stand houden van crematoria. Dit is een standpunt, dat zelfs niets meer te maken heeft met de overtuiging van de meerderheid in de volksvertegenwoordiging; de overtuiging dat „crematie slechts wordt toegelaten indien de overledene daartoe uitdrukkelijk de wens te kennen geeft.” Waarom zou op grond van dit standpunt immers een gemeente wel een algemene begraafplaats moeten hebben maar niet mogen deelnemen aan de oprichting van een crematorium? Dat is een onbegrijpelijke zaak. En dan is er nog zo'n onbegrijpelijke zaak: de bestaande wet kan overtreders van de bepalingen van die wet ontzetten uit het recht bestuurder te zijn van een vereniging, die een crematorium opricht, gebruikt of in stand houdt. Maar diezelfde wet bepaalt niet, dat overtreders geen bestuurders zouden mogen zijn van een vereniging of kerkelijke gemeente, die een bijzondere begraafplaats opricht, gebruikt of in stand houdt. Hier wordt dus weer duidelijk met twee maatstaven gemeten. De ene maatstaf is voor degenen, die crematie voorstaan en de andere maatstaf voor hen, die de voorkeur aan begraven geven. De voorstander van cremieren, die de wet overtreedt krijgt straf; maar de voorstander van begraven, die hetzelfde doet, gaat vrij uit. En de crematie staat in de gedachtengang van de wetgever dus weer duidelijk op de tweede plaats. Neen, ook het nieuwe wetsontwerp kan niet voldoen, welke verbeteringen het overigens ook brengt. Zelfs als men bereid is zich nu voorlopig maar bij het compromis van de Staten-Generaal neer te leggen blijven er ernstige bezwaren. Zelfs in dat geval zou men dus moeten zeggen: wij zijn erkentelijk maar niet voldaan.

Maar het is duidelijk, dat voor humanisten het element van de discriminatie het meest onverteerbaar blijft. Dat vinden zij het ergste. En daar wordt ook onder

de nieuwe voorstellen niets aan gedaan. Daarom blijft voor hen het beginsel waarvan het nieuwe wetsontwerp uitgaat *even* verwerpelijk als het beginsel van de bestaande wet. En zij zullen op een wijziging van de hele crematiewetgeving blijven aandringen.

Mr. Dr. H. J. ROETHOF

LEZINGEN A.V.R.O.

De in het jaar 1957/1958 voor de A.V.R.O.-microfoon uitgesproken 12 lezingen zijn thans volledig verkrijgbaar (gestencild).

Serie I Mevrouw Groenman-Deinum
„KINDEREN VRAGEN”

Serie II Dr. L. van Gelder
„HUMANISME EN OPVOEDING”

Serie III Dr. A. Saalborn
„HUMANISTISCHE TENDENZEN IN DE
MODERNE NEDERLANDSE LETTERKUNDE”

PRIJS PER SERIE VAN VIER LEZINGEN f 1.—.

Aanvragen bij: Centraal Bureau Humanistisch Verbond - Oudegracht 152, Utrecht

NIEUWE UITGAVEN:

De kalender 1959 f 2,50
Radio-actieve fallout (H. J. Muller) . . . 0,75
„Dit wordt gedaan” „ 0,30

Bestellen bij het Centraal bureau.

AAN ONZE ABONNÉ'S

Wilt U ons meehelpen om het aantal lezers van het „Woord van de week” te vergroten?

Wijs dan Uw vrienden en kennissen er op, dat ze alle nog in 1958 verschijnende nummers gratis krijgen indien zij f 4,— overschrijven op postrekening n°. 304960, onder vermelding van „Nieuw abonné 1959”. Bij voorbaat onze hartelijke dank voor Uw medewerking.

HET WOORD VAN DE WEEK

19 oktober 1958

VERSCHIJNT WEKELIJKS

11e jaargang nr. 42

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer

Mevrouw

Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

Lezingen voor de radio

26 Oktober	- V.A.R.A. 9.45	H. J. J. Lips: 10 jaar humanistisch thuisfront, vlag uit... of niet.
9 November	- V.A.R.A. 9.45	Dr. J. P. v. Praag: Het Australische cricket-team.
2 November	- V.A.R.A. 9.45	Dr. J. P. v. Praag: Het Australische cricket-team.
9 November	- V.A.R.A. 9.45	Prof. Dr. J. J. Fahrenfort: Nationalisme en humanisme.

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,— p. j., buitenland f 4,60 p. i.. losse nummers f 0,25.